

Ormancılık bölümü öğrencilerinin umutsuzluk ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki

Nadir Ersen^{1*}, İlker Akyüz², Kadri Cemil Akyüz²

¹ Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin Meslek Yüksekokulu, Ormancılık Bölümü, Artvin

² Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü, Trabzon

MAKALE KÜNYESİ

Geliş Tarihi: 28/11/2022

Kabul Tarihi: 26/12/2022

<https://doi.org/10.53516/ajfr.1211214>

* Sorumlu yazar:

nadirersen20@artvin.edu.tr

ÖZ

Araştırma Makalesi

Bu araştırmada, Muğla Sıtkı Koçman ve Artvin Çoruh Üniversitelerinin ormancılık bölümünde okuyan öğrencilerin psikolojik dayanıklılık ve umutsuzluk düzeylerinin ve psikolojik dayanıklılık ile umutsuzluk arasında nasıl bir ilişki olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin psikolojik dayanıklılık umutsuzluk düzeylerinin demografik özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediği ve yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak da psikolojik dayanıklılığın umutsuzluk üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma örneklemini, ormancılık bölümünde okuyan 372 öğrenci oluşturmaktadır. Ana çalışma değişkenlerini ölçmek için “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği” ve “Beck Umutsuzluk Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ormancılık bölümünde okuyan öğrencilerin orta seviyede bir psikolojik dayanıklılık ve umutsuzluk düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılık ve boyutları ile umutsuzluk ve boyutları arasında anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin umutsuzluk seviyelerinin sınıf ve gelir değişkenlerine göre farklılık gösterirken, psikolojik dayanıklılık seviyeleri ise cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre farklılık göstermektedir. Yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak psikolojik dayanıklılığın umutsuzluk düzeyini azalttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ormancılık bölümü, umutsuzluk, dayanıklılık, öğrenci

The relationship between hopelessness and psychological resilience levels of forestry students

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the psychological resilience and hopelessness levels of the students studying in the forestry department of Muğla Sıtkı Koçman and Artvin Çoruh Universities and the relationship between psychological resilience and hopelessness. In addition, whether the students' levels of resilience hopelessness vary according to demographic characteristics and the effect of resilience on hopelessness was investigated by using structural equation modeling. The research sample consists of 372 students studying in the forestry department. The “Psychological Resilience Scale” and the “Beck Hopelessness Scale” were used to measure the main study variables. As a result of the research, it was found that the students studying in the forestry department had a moderate level of psychological resilience and hopelessness. There is a significant and negative relationship between psychological resilience and its dimensions and hopelessness and its dimensions. While students' hopelessness levels differ according to class and income variables, psychological resilience levels differ according to gender and class variables. It was determined that psychological resilience reduces the level of hopelessness by using structural equation modeling.

Key Words: Department of forestry, hopelessness, resilience, student

Bu makaleye atf:

Ersen, N., Akyüz, İ., Akyüz, K.C., 2022. Ormancılık bölümü öğrencilerinin umutsuzluk ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki. Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi, 8(2), 116-126.

This article is licensed under CC BY-NC 4.0

1. Giriş

Umut ve umutsuzluk kavramlarının her ikisi de kişinin geleceğe ilişkin beklentilerinin gerçekleşme fırsatını ifade etse, de bu kavramlar karşıt beklentileri simgelemektedir (şanlı Kula ve Saraç, 2017). Umut, "gerçekleşme beklentisi veya inancının eşlik ettiği arzu ve yerine getirme veya başarı beklentisi ve ayrıca umutların odaklandığı biri veya bir řey" olarak tanımlanmaktadır. Buna karşılık, umutsuzluk, umutlu dūřünmenin veya hedeflerin, yolların veya motivasyonun olmaması olarak tanımlanmaktadır (Synder et al., 2004). Beck'e (1967) göre ise umutsuzluk, gelecekteki durum ve olaylarla ilgili, kendini ve başkalarını ilgilendiren olumsuz beklentiler olarak tanımlanmaktadır. Bu olumsuz beklentilere sahip kişiler sorunlarını çözemeyeceklerini, amaçlarına hiçbir zaman ulaşamayacaklarını ve geleceklerinde olumludan çok olumsuz dönemler olacağını dūřünürler (Collazoni et al., 2020). Ayrıca, yüksek düzeyde umutsuzluk, depresyon ve intihar eğilimi gibi klinik sonuçlarla eşzamanlı ve ileriye dönük olarak ilişkilendirilmiştir. Özetle umutsuzluk, büyük klinik ve araştırma ilgisini hak eden bir olgudur (Marchetti, 2019). Bu çalışmanın konusunu oluşturan üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini arttıran bir çok faktör (aileden ayrılmadan dolayı oluşan kaygı, yalnızlık korkusu, ekonomik zorluklar, yeni çevreye ve yurt yaşamına uyum sorunu, mezun olduktan sonra iř bulma endişesi gibi) bulunmaktadır (Güngörmüř ve ark., 2015). Öğrenciler, umutsuzluğa neden olan bu faktörlere karşı kendini koruyacak yeterli donanıma sahip değillerse, kendilerini güçsüz hissedebilirler, psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklar yaşayabilirler. Bu faktörler karşısında öğrencilerin daha sağlam durmasını sağlayan en önemli özelliklerinden birisi de psikolojik dayanıklılıktır (Karademir ve Açak, 2019).

Son çeyrek yüzyılda, psikolojik dayanıklılık literatüründe psikolojik sağlamliğın bir süreç veya bir özellik olarak alternatif kavramsallaştırmalarına dayanan çok sayıda dayanıklılık tanımı önerilmiştir (Fletcher and Sarkar, 2012). Örnek vermek gerekirse, Curtis and Cichetti (2007) dayanıklılığı "hem sinirsel hem de psikolojik öz-örgütlenmelerden ve ayrıca ekolojik bağlam ile gelişmekte olan organizma arasındaki işlemden etkilenen dinamik bir süreç" olarak ifade etmiştir. Daha basit bir şekilde Luthar et al., (2000) ise dayanıklılığı, "önemli olumsuzluklar bağlamında olumlu adaptasyonu kapsayan dinamik bir süreç" olarak tanımlamıştır. Bu tanımların her ikisi de dayanıklılığın hem dinamik bir süreç hem de bağlamsal temelli olduğunu vurgulamaktadır. Dayanıklılığın süreç kavramsallaştırması, dayanıklılığın kiři-çevre etkileşimleri bağlamında zaman içinde gelişen bir kapasite olduğunu kabul eder. Dayanıklılığın bağlamsal temelli olması ise, dayanıklılığın bağlama özgü olduğunu gösterir ve bir birey potansiyel olarak bir bağlamda son derece dirençliyken başka bir bağlamda dirençli değildir. Psikolojik dayanıklılık bir özellik olarak dūřünüldüğünde, insanların karşılaştıkları şartlara uyum sağlamalarını sağlayan bir özellikler takımıydığını temsil ettiği ileri sürülmüştür. Spesifik olarak, bir birey belirli bir stres kaynağına veya olumsuz yaşam olayına uyum sağlayabilir, ancak bir başka stres kaynağına veya olumsuz olaya uyum sağlayamayabilir. Bu nedenle, sıkıntı ve olumsuz yaşam olaylarına maruz kalan tüm bireylerin psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklara sahip olmadığı kaydedilmiştir. Ayrıca, bazı

bireylerin en yıkıcı olumsuz olaylara veya koşullara maruz kalabilecekleri ve sıkıntıdan sonra iyileşebilecekleri ve hatta gelişebilecekleri açıktır. Yani, psikolojik dayanıklılık bazı bireyler için koruyucu bir etkiye sahip olabilir (Connor and Davidson, 2003; Fletcher and Sarkar, 2012; Vella and Pai, 2019).

Uzun süreli strese, sıkıntıya veya kötü muameleye rağmen normal gelişimini sürdüren bireyler, sıklıkla "dayanıklı" olarak etiketlenir. Kırk yılı aşkın süredir yürütölen araştırmalar, zorlu yaşam koşullarının üstesinden gelen dayanıklı insanları karakterize eden bir kaç temel özelliğin olduğuna işaret etmektedir. Genel olarak savunmasız insanlardan daha esnekler ve kendi içlerinde veya çevrelerinde bulunan çeşitli koruyucu kaynakları (psikolojik/eğilimsel nitelikler, aile desteği ve uyumu, dış destek sistemleri gibi) kullanarak başa çıkarlar. Bu tür koruyucu kaynakların varlığını ölçmek için çeşitli ölçekler de geliştirilmiştir. Bu ölçeklerden biri de Friborg ve arkadaşları tarafından 2003 yılında geliştirilen ve kişisel yeterlilik, sosyal yeterlilik, yapısal stil, aile uyumu ve sosyal kaynaklar olmak üzere beş faktörden oluşan "Psikolojik Dayanıklılık" ölçeğidir (Friborg et al., 2003).

Bu çalışmada, Fiborg et al., (2003) "psikolojik dayanıklılık ölçeği" ve Beck et al. (1974) geliştirdiği "umutsuzluk ölçeği" kullanılarak Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Köyceğiz ve Kavaklıdere Meslek Yüksekokulları ve Artvin Çoruh Üniversitesi Artvin Meslek Yüksekokulundaki ormancılık bölümü öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ve umutsuzluk düzeyleri, psikolojik dayanıklılık ve umutsuzluk düzeylerinin demografik özellikler bakımından farklılık gösterip göstermediği, psikolojik dayanıklılık ile umutsuzluk arasında bir ilişki olup olmadığı ve bu ilişkinin etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1 Araştırmanın evreni ve örnekleme

Çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan gerekli etik kurul onayı (31/03/2022 tarih ve E-18457941-050.99-45457 sayılı), çalışma kapsamındaki Meslek Yüksekokul yönetimlerinden gerekli izin ve katılımcılardan sözlü onam alınarak yapılmıştır. Çalışma grubunu 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Köyceğiz ve Kavaklıdere Meslek Yüksekokulları ve 2021-2023 eğitim ve öğretim yılında Artvin Çoruh Üniversitesi Artvin Meslek Yüksekokulunda ormancılık bölümlerinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma kapsamındaki dönemlerinde Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) yerleştirme sonuçlarına göre Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Artvin Çoruh Üniversitesinin ormancılık bölümlerinde toplam 605 öğrencinin tercih ettiği görölmüştür. Anketlerin uygulanacağı toplam öğrenci sayısını belirlemek için aşağıdaki örnekleme belirleme formülü kullanılmıştır (Dorman et al., 1990).

$$n = \frac{N \cdot p \cdot q \cdot Z^2}{(N-1) \cdot d^2 + p \cdot q \cdot Z^2} \quad (1)$$

Formülde; n: örnekleme büyüklüğü, N: evren büyüklüğü (605 öğrenci), p: ölçülecek özelliğin evrende meydana gelme olasılığıdır (bu çalışma çok amaçlı olduğu için bu oran %50

alınmıştır), q: 1-q (ölçülecek özelliğın evrende bulunma olasılığının olmaması), Z: güven katsayısıdır (%95 güven aralığında Z puanı 1,96 olarak alınmıştır) ve d: kabul edilen örnekleme hatasıdır (%5 alınmıştır)

Formül yardımıyla örnekleme büyüklüğü 235 öğrenci olarak belirlenmiştir. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için örnekleme sayısı yüksek tutulmuştur. Bu amaçla çalışma kapsamındaki öğrencilerin çoğunluğuna ulaşılmaya çalışılmıştır ve 372 anket değerlendirmeye alınmıştır.

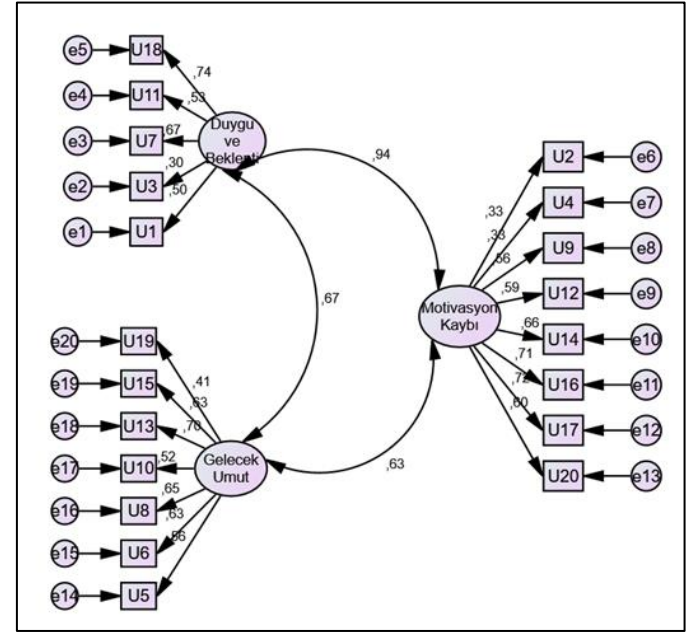
2.2 Yöntem

Araştırma saha çalışması olarak planlanmış ve verilerin elde edilmesinde anket tekniğı kullanılmıştır. Anket formları öğrencilere yüz yüze uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin ifadeler yer almaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin umutsuzluk düzeyine ölçen ifadeler yer almaktadır. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyini ölçmek için “Umutsuzluk Ölçeğı” kullanılmıştır. Üçüncü bölümde çalışma kapsamındaki öğrencilerin dayanıklılığını ölçülmüştür. Bunun için ise “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğı” kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan “Umutsuzluk Ölçeğı” Beck et al. (1974) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçek Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Beck et al. tarafından geliştirilen bu ölçek 20 sorudan ve geleceğe ilişkin duygular ve beklentiler, motivasyon kaybı ve umut olmak üzere 3 boyuttan oluşmaktadır. Geleceğe ilişkin duygular ve beklentiler boyutu beş (1;3;7;11;18), motivasyon kaybı boyutu sekiz (2;4;9;12;14;16;17;20) ve umut boyutu yedi (5;6;8;10;13;15;19) sorudan oluşmaktadır. Orijinal ölçek “Evet” ve “Hayır” seçeneklerinden oluşurken, bu çalışmada ölçekteki sorular 5’li Likert ölçeğine göre tasarlanmıştır (5=Kesinlikle Katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılmıyorum, 1=Kesinlikle Katılmıyorum). Olumlu ifadeler içeren sorulara (1, 3, 5, 6, 8, 10,13, 15, 19) ters kodlama yapılmıştır. Çalışmada kullanılan “Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğı” Friberg et al. (2003) tarafından geliştirilmiştir ve 37 sorudan ve 5 boyuttan oluşmaktadır. Friberg et al. 2005 yılında 6 boyuttan ve 33 sorudan oluşan başka bir psikolojik dayanıklılık ölçeğı geliştirmiştir (Friberg et al., 2005). Basım ve Çetin (2011) 33 sorudan ve 6 boyuttan oluşan bu ölçeğı Türkçe’ye uyarlamasını yapmıştır

3. Bulgular

Bu çalışmada ilk olarak ölçeklere faktör analizi uygulanmıştır. Umutsuzluk ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması daha önceden yapıldığından ölçeğın yapı geçerliliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi doğrultusunda elde edilen modelin uyum iyiliğini test etmek amacıyla literatürde en fazla tercih edilen χ^2/df (ki-kare istatistiğinin serbestlik derecelerine oranı), GFI (uyum iyiliğı indeksi), RMSEA (kök ortalama kare yaklaşım hatası) ve CFI (karşılaştırılmalı uyum indeksi) değerleri kullanılmıştır. Modelin uyum indeksleri incelendiğinde modelinin uyum indeksi değerleri řu şekilde çıkmıştır: $\chi^2/df=2,879$, GFI=0,881, CFI=0,857 RMSEA=0,071. Literatüre göre χ^2/df değeri 5’ten küçük, RMSEA değeri 0,10, CFI ve GFI değeri 0,85’ten küçük olmalıdır (Byrne and Campbell, 1999; Schermelleh-Engel et al.,

2003; Kline, 2011; Çokluk ve ark., 2014). Modelin değerleri genel olarak kabul edilebilir değerler arasındadır. Bu değerler umutsuzluk ölçeğinin geçerliliğini doğrulamaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve boyutlarının güvenilirliğini test etmek için Cronbach alfa iç tutarlılık testi kullanılmıştır. Bu çalışmada umutsuzluk ölçeğinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,876 olarak bulunmuştur. Umutsuzluk ölçeğinin boyutları olan “geleceğe ilişkin duygular ve beklentiler”, “motivasyon kaybı” ve “umut” faktörlerinin Cronbach’s alfa değerleri ise sırasıyla 0,683, 0,788 ve 0,785 çıkmıştır.

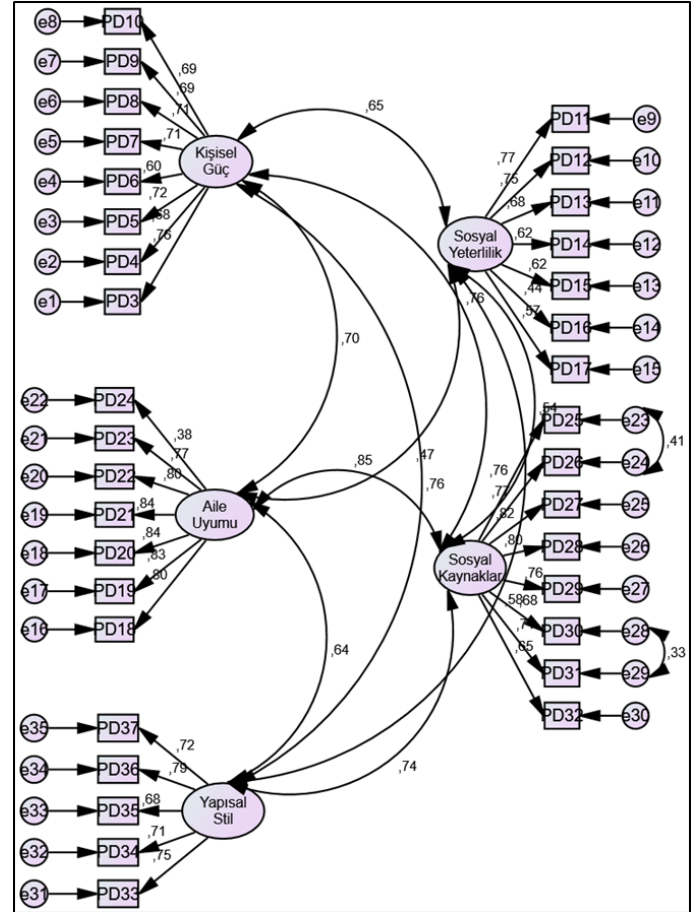
Şekil 1. Umutsuzluk ölçeğinin DF modeli

Friberg et al. (2003) tarafından geliştirilen ve 37 soruluk psikolojik dayanıklılık ölçeğine ise ilk önce Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda bazı sorularda bitişik durumdaki maddeler arasındaki faktör yükü farkının 0,10’dan küçük olduğu görülmüştür ve 1. ve 2. sorular tek tek olarak çıkartılmıştır. Her soru çıkarıldıktan sonra tekrar faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan çıkarmalar sonucunda orijinali 37 soru olan ölçek 35 soruya düşmüştür. Ölçeğın boyut sayısında ise bir değişim olmamıştır. Ölçeğın orijinalinde olduğu gibi ölçek “kişisel güç”, “sosyal yeterlilik”, “aile uyumu”, “sosyal kaynaklar” ve “yapısal stil” olmak üzere beş boyuttan oluşmuştur. Kişisel güç boyutu 8, sosyal kaynaklar boyutu 7, aile uyumu boyutu 7, sosyal kaynaklar boyutu 8 ve yapısal stil boyutu 5 sorudan oluşmaktadır. Bu 5 faktör toplam varyansın %59’unu açıklamaktadır. Kişisel güç boyutunun faktör yükleri 0,482 ile 0,760 arasında, sosyal yeterlilik boyutunun faktör yükleri 0,428 ile 0,754 arasında, aile uyumu boyutunun faktör yükleri 0,386 ile 0,749 arasında, sosyal kaynaklar boyutunun faktör yükleri 0,559 ile 0,704 arasında ve yapısal stil boyutunun faktör yükleri 0,662 ile 0,731 arasında, değişmektedir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett test sonuçlarına bakıldığında da ölçeğın faktör analizine uygun olduğu görülmektedir (KMO: 0,948; Bartlett Test: 0,000) (Çizelge 1). Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen yapının doğruluğunu belirlemek amacıyla psikolojik dayanıklılık ölçeğine doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğe ilişkin sonuçların daha iyi olabilmesi bazı sorular

(örneğin, örgütsel güven ölçeğinde 23 ile 24 arasında ve öğrenen örgüt ölçeğinde 28 ile 29 arasında) modifikasyon yapılmıştır. Diğer bir deyişle, artık değerler arasında kovaryansı yüksek olanlar için yeni kovaryanslar oluşturulmuştur. Modifikasyon yapılan sorular Şekil 2’de gösterilmiştir. Psikolojik dayanıklılık modelinin uyum indeks değerleri $\chi^2/df = 2,037$, $GFI=0,855$, $CFI=0,923$, $IFI=0,924$ ve $RMSEA=0,053$ olarak bulunmuştur. Modifikasyon sonucunda elde edilen modele ilişkin değerlerin genel olarak kabul edilebilir değerler arasında olduğu görülmektedir. Bu değerler, psikolojik dayanıklılık ölçeğinin geçerliliğini doğrulamaktadır. Psikolojik dayanıklılık ölçeğinin güvenilirlik katsayısı ise 0,954 olarak bulunmuştur. Ölçeğin boyutlarının güvenilirlik katsayıları incelendiğinde ise “aile uyumu” 0,896, “sosyal kaynaklar” 0,823, “kişisel güç” 0,882, “sosyal yeterlilik” 0,823 ve “yapısal stil” 0,851 çıkmıştır. Bu değerlerden hareketle kullanılan psikolojik dayanıklılık ölçeğinin güvenilir olduğu söylenebilir.

Çizelge 1. Psikolojik dayanıklılığa ilişkin açılımlayıcı faktör analizi

	Faktör 1: Aile Uyumu	Faktör 2: Sosyal Kaynaklar	Faktör 3: Kişisel Güç	Faktör 4: Sosyal Yeterlilik	Faktör 5: Yapısal Stil
Soru 3			0,532		
Soru 4			0,666		
Soru 5			0,657		
Soru 6			0,760		
Soru 7			0,643		
Soru 8			0,570		
Soru 9			0,571		
Soru 10			0,482		
Soru 11				0,754	
Soru 12				0,744	
Soru 13				0,623	
Soru 14				0,729	
Soru 15				0,666	
Soru 16				0,428	
Soru 17				0,540	
Soru 18	0,705				
Soru 19	0,696				
Soru 20	0,749				
Soru 21	0,744				
Soru 22	0,720				
Soru 23	0,691				
Soru 24	0,386				
Soru 25		0,679			
Soru 26		0,704			
Soru 27		0,666			
Soru 28		0,610			
Soru 29		0,559			
Soru 30		0,599			
Soru 31		0,619			
Soru 32		0,559			
Soru 33				0,670	
Soru 34				0,731	
Soru 35				0,666	
Soru 36				0,667	
Soru 37				0,662	
Toplam varyansı			59,612		
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)			0,948		
Bartlett's Test of Sphericity		Ki-kare:7748,407; df:595; p:0,000			

Şekil 2. Psikolojik dayanıklılık ölçeğinin DF modeli

Çizelge 2’de çalışma kapsamındaki öğrencilerin demografik özellikleri gösterilmektedir. Öğrencilerin %70’inden fazlası erkektir. Yaş aralığı bakımından %88,44’ü 19-25 yaş aralığında, %6,72’si 18 yaş ve altı ve %4,84’ü 26 yaş ve üstüdür. Araştırma katılan öğrencilerin %57,5’i birinci sınıfta okuyorken, %42,5’i ikinci ve üstü sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailelerinin aylık geliri 6000 TL ve altındadır (%67,74). Öğrencilerin okuduğu program açısından değerlendirildiğinde, öğrencilerin yaklaşık %76’sı ormancılık bölümünün ormancılık ve orman ürünleri programında okurken, %23,9’u avcılık ve yaban hayatı programında okumaktadır.

Çizelge 2. Katılımcıların demografik özellikleri

	Demografik özellikler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	272	73,1
	Kadın	100	26,9
Yaş	18 yaş ve altı	25	6,72
	19-25 yaş	329	88,44
	26 yaş ve üstü	18	4,84
Sınıf	1. sınıf	214	57,5
	2 sınıf ve üzeri	158	42,5
Gelir	4500 TL ve altı	144	38,71
	4501-6000 TL	108	29,03
	6001-8000 TL	54	14,52
	8001 TL ve üstü	66	17,74
Program	Ormancılık ve Orman Ürünleri	283	76,1
	Avcılık ve Yaban Hayatı	89	23,9

Çizelge 3'te öğrencilerin umutsuzluk ve psikolojik dayanıklılık ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları ile ölçeklerin ve boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri gösterilmektedir. Umutsuzluk ölçeğinin puan ortalaması $\bar{X} = 53,82$, psikolojik dayanıklılık ölçeğinin puan ortalaması $\bar{X} = 127,69$ çıkmıştır. Demografik özelliklere göre ölçeklerin ve boyutlarının puan ortalamalarının istatistiksel açıdan farklılıklarını belirlemeden önce normal dağılım gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde, ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olduğu görülmüştür. Yani verilerin normal dağılıma sahip olduğu bulunmuştur. Veriler normal dağılım gösterdiği için iki değişken için Bağımsız Örneklem t-testi, ikiden daha fazla değişken için Tek Yönlü ANOVA analizi kullanılmıştır.

Çizelge 3. Ölçekler ve boyutlarına ilişkin betimleyici istatistikler

Değişkenler	\bar{X}	S. Sapma	Min.	Mak.	Çarpıklık	Basıklık
Geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler	14,245	4,286	5	25	-0,022	-0,474
Motivasyon kaybı	21,758	6,400	8	40	-0,434	0,252
Umut	17,82	5,791	7	35	0,376	0,041
Umutsuzluk ölçeği	53,823	13,825	22	92	-0,137	-0,318
Kişisel güç	28,304	6,976	8	40	-0,406	0,053
Sosyal yeterlilik	24,973	5,733	7	35	-0,465	0,294
Aile uyumu	26,113	6,859	7	35	-0,742	0,094
Sosyal kaynaklar	30,513	7,441	8	40	-0,702	0,172
Yapısal stil	17,788	4,688	5	25	-0,459	0,064
Psikolojik dayanıklılık ölçeği	127,691	26,164	35	175	-0,691	0,934

Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin umutsuzluk puan ortalamaları farklılık göstermemektedir ($p=0,111>0,05$). Cinsiyet açısından psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları farklılık göstermektedir ($p=0,034<0,05$). Umutsuzluk ve psikolojik dayanıklılık ölçeklerinin boyutları incelendiğinde, umutsuzluğun boyutu olan “geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler” ($p=0,048$) boyutu cinsiyete göre farklılık gösterirken, “motivasyon kaybı” ($p=0,178$) ve “umut” ($p=0,397$) boyutları farklılık göstermemektedir. Psikolojik dayanıklılığın boyutları olan “kişisel güç” ($p=0,038$) ve “sosyal kaynaklar” ($p=0,005$) cinsiyete göre farklılık gösterirken, “sosyal yeterlilik” ($p=0,493$), “aile uyumu” ($p=0,103$) ve “yapısal stil” ($p=0,293$) farklılık göstermemektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Cinsiyet değişkeni açısından ölçeklerin ve boyutlarının t-testi sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	\bar{X}	S.Sapma	t	p
Geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler	Erkek	14,511	4,258	1,985	0,048*
	Kadın	13,520	4,300		
Motivasyon kaybı	Erkek	22,029	6,262	1,350	0,178
	Kadın	21,020	6,737		
Umut	Erkek	17,974	5,902	0,848	0,397
	Kadın	17,400	5,483		
Umutsuzluk ölçeği	Erkek	54,514	13,467	1,596	0,111
	Kadın	51,940	14,660		
Kişisel güç	Erkek	27,849	7,084	-2,082	0,038*
	Kadın	29,540	6,548		
Sosyal yeterlilik	Erkek	24,849	5,599	-0,687	0,493
	Kadın	25,310	6,096		
Aile uyumu	Erkek	25,761	6,950	-1,635	0,103
	Kadın	27,070	6,545		
Sosyal kaynaklar	Erkek	29,860	7,578	-2,818	0,005*
	Kadın	32,290	6,778		
Yapısal stil	Erkek	17,632	4,734	-1,054	0,293
	Kadın	18,210	4,558		
Psikolojik dayanıklılık ölçeği	Erkek	125,952	26,752	-2,124	0,034*
	Kadın	132,420	23,988		

* $p<0,05$

Çizelge 5. Sınıf değişkeni açısından ölçeklerin ve boyutlarının t-testi sonuçları

Değişkenler	Sınıf	\bar{X}	S.Sapma	t	p
Geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler	1.sınıf	14,341	4,353	0,505	0,614
	2.sınıf	14,113	4,205		
Motivasyon kaybı	1.sınıf	21,729	6,103	-0,102	0,919
	2.sınıf	21,797	6,801		
Umut	1.sınıf	18,331	5,935	1,992	0,047*
	2.sınıf	17,126	5,534		
Umutsuzluk ölçeği	1.sınıf	54,401	13,974	0,940	0,348
	2.sınıf	53,038	13,626		
Kişisel güç	1.sınıf	27,532	7,203	-2,498	0,013*
	2.sınıf	29,348	6,535		
Sosyal yeterlilik	1.sınıf	24,607	5,945	-1,434	0,152
	2.sınıf	25,468	5,410		
Aile uyumu	1.sınıf	25,453	7,157	-2,169	0,031*
	2.sınıf	27,006	6,348		
Sosyal kaynaklar	1.sınıf	30,177	7,757	-1,013	0,312
	2.sınıf	30,968	6,988		
Yapısal stil	1.sınıf	17,200	4,808	-2,836	0,005*
	2.sınıf	18,582	4,412		
Psikolojik dayanıklılık ölçeği	1.sınıf	124,972	26,961	-2,347	0,019*
	2.sınıf	131,373	24,652		

* $p<0,05$

Öğrencilerin buldukları sınıf düzeyine göre öğrencilerin umutsuzluk puan ortalamaları farklılık göstermezken ($p=0,348>0,05$), psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları farklılık göstermektedir ($p=0,019<0,05$). Umutsuzluk ölçeğinin boyutları incelendiğinde, sadece umut boyutunun puan ortalaması öğrencilerin sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir ($p=0,047<0,05$). Psikolojik dayanıklılık ölçeğinin “kişisel güç”($p=0,013<0,05$), “aile uyumu”($p=0,031<0,05$) ve “yapısal stil”($p=0,005<0,05$) boyutlarının puan ortalamaları sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir. Sınıf düzeyi açısından diğer umutsuzluk (duygu ve beklentiler, motivasyon kaybı) ve psikolojik dayanıklılık (sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar) boyutlarının puan ortalamaları istatistiksel bakımdan farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 6. Program değişkeni açısından ölçeklerin ve boyutlarının t-testi sonuçları

Değişkenler	Program	\bar{X}	S. Sapma	t	p
Geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler	O.O.Ü	14,070	4,085	-1,398	0,163
	A.Y.H	14,797	4,855		
Motivasyon kaybı	O.O.Ü	21,558	6,451	-1,074	0,284
	A.Y.H	22,393	6,226		
Umut	O.O.Ü	17,816	5,818	-0,022	0,983
	A.Y.H	17,831	5,737		
Umutsuzluk ölçeği	O.O.Ü	53,445	13,631	-0,939	0,349
	A.Y.H	55,022	14,438		
Kişisel güç	O.O.Ü	28,137	7,118	-0,818	0,414
	A.Y.H	28,831	6,514		
Sosyal yeterlilik	O.O.Ü	24,551	5,717	-2,550	0,011*
	A.Y.H	26,314	5,606		
Aile uyumu	O.O.Ü	25,742	6,987	-1,866	0,063
	A.Y.H	27,292	6,330		
Sosyal kaynaklar	O.O.Ü	30,462	7,572	-0,233	0,816
	A.Y.H	30,674	7,045		
Yapısal stil	O.O.Ü	17,639	4,745	-1,086	0,278
	A.Y.H	18,258	4,496		
Psikolojik dayanıklılık ölçeği	O.O.Ü	126,533	26,997	-1,524	0,128
	A.Y.H	131,370	23,075		

* $p<0,05$, O.O.Ü: Ormanlık ve orman ürünleri, A.Y.H: Avcılık ve yaban hayatı

Çizelge 6 incelendiğinde, öğrencilerin okudukları programa göre umutsuzluk ölçeği ve boyutlarının puan ortalamaları farklılık göstermemektedir ($p=0,349>0,05$). Psikolojik dayanıklılığa ilişkin puan ortalamaları da öğrencilerin programına göre değişiklik göstermemektedir ($p=0,128>0,05$). Sadece psikolojik dayanıklılığın boyutların biri olan sosyal yeterlilik boyutu programa göre farklılık göstermektedir ($p=0,011<0,05$).

Çizelge 7 incelendiğinde öğrencilerin yaş aralığı ile umutsuzluğun boyutlarından olan geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($F=3,062$; $p=0,048<0,05$). Bu farkın 19-

25 yaş aralığında olan öğrenciler ile 26 yaş ve üstü yaşında olan öğrenciler arasında olduğu görülmüştür.

Çizelge 7. Yaş değişkeni açısından ölçeklerin ve boyutlarının ANOVA sonuçları

Değişkenler	Yaş	\bar{X}	F	p	Tukey
Geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler	18 yaş ve altı ^A	13,880	3,062	0,048*	B>C
	19-25 yaş ^B	14,401			
	26 yaş ve üstü ^C	11,888			
Motivasyon kaybı	18 yaş ve altı	20,960	0,755	0,471	-
	19-25 yaş	21,899			
	26 yaş ve üstü	20,277			
Umut	18 yaş ve altı	18,080	0,262	0,770	-
	19-25 yaş	17,851			
	26 yaş ve üstü	16,888			
Umutsuzluk ölçeği	18 yaş ve altı	52,920	1,218	0,297	-
	19-25 yaş	54,152			
	26 yaş ve üstü	49,055			
Kişisel güç	18 yaş ve altı	28,360	0,721	0,487	-
	19-25 yaş	28,194			
	26 yaş ve üstü	30,222			
Sosyal yeterlilik	18 yaş ve altı	25,400	1,170	0,312	-
	19-25 yaş	24,835			
	26 yaş ve üstü	26,888			
Aile uyumu	18 yaş ve altı	26,480	0,106	0,900	-
	19-25 yaş	26,054			
	26 yaş ve üstü	26,666			
Sosyal kaynaklar	18 yaş ve altı	31,480	0,555	0,574	-
	19-25 yaş	30,519			
	26 yaş ve üstü	29,055			
Yapısal stil	18 yaş ve altı	17,040	0,350	0,705	-
	19-25 yaş	17,832			
	26 yaş ve üstü	18,000			
Psikolojik dayanıklılık ölçeği	18 yaş ve altı	128,760	0,165	0,848	-
	19-25 yaş	127,437			
	26 yaş ve üstü	130,833			

* $p<0,05$

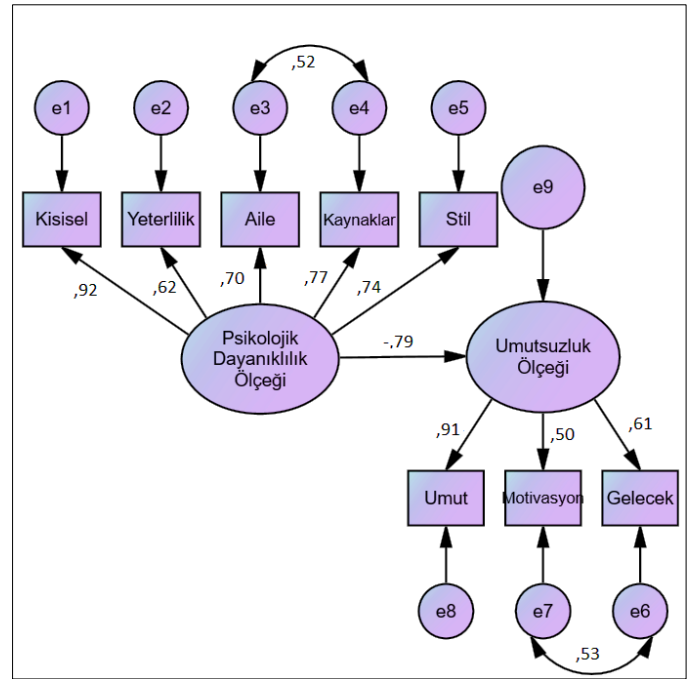
Çizelge 8 incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($F=3,641$; $p=0,013<0,05$). Bu farkın 4500 TL ve altında aile gelirine sahip olan öğrenciler ile 8001 TL ve üstünde aile gelirine sahip olan öğrenciler arasında olduğu görülmüştür. Gelir düzeyine göre ise öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri değişmemektedir ($p=0,447>0,05$). Umutsuzluğun boyutları incelendiğinde umutsuzluğun boyutlarından olan geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler ($F=3,183$; $p=0,024<0,05$) ve umut ($F=4,107$; $p=0,007<0,05$) boyutları ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir

fark çıkmıştır. Psikolojik dayanıklılığın boyutları incelendiğinde ise dayanıklılığın boyutlarından olan kişisel gúc boyutu ile gelir düzeyi arasında fark bulunmuştur ($F=2,905$; $p=0,035<0,05$).

Çizelge 8. Gelir değişkeni açısından ölçeklerin ve boyutlarının ANOVA sonuçları

Değişkenler	Gelir	\bar{X}	F	p	Tukey
Geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler	4500 TL ve altı ^A	14,923	3,183	0,024*	A>D
	4501-6000 TL ^B	14,231			
	6001-8000 TL ^C	13,981			
	8001 TL ve üstü ^D	13,000			
Motivasyon kaybı	4500 TL ve altı	22,618	2,113	0,098	-
	4501-6000 TL	21,361			
	6001-8000 TL	21,981			
Umut	8001 TL ve üstü	20,348	4,107	0,007*	A>D B>D C>D
	4500 TL ve altı ^A	18,055			
	4501-6000 TL ^B	18,370			
	6001-8000 TL ^C	18,759			
Umutsuzluk ölçeği	8001 TL ve üstü ^D	15,636	3,641	0,013*	A>D
	4500 TL ve altı ^A	55,597			
	4501-6000 TL ^B	53,963			
Kişisel gúc	6001-8000 TL ^C	54,722	2,905	0,035*	A<D
	4500 TL ve altı ^A	27,368			
	4501-6000 TL ^B	28,138			
Sosyal yeterlilik	6001-8000 TL ^C	28,592	0,152	0,928	-
	4500 TL ve altı ^A	24,902			
	4501-6000 TL ^B	24,814			
Aile uyumu	8001 TL ve üstü ^D	25,393	0,253	0,859	-
	4500 TL ve altı ^A	25,833			
	4501-6000 TL ^B	26,203			
Sosyal kaynaklar	8001 TL ve üstü ^D	26,697	0,217	0,884	-
	4500 TL ve altı ^A	30,208			
	4501-6000 TL ^B	30,629			
Yapısal stil	8001 TL ve üstü ^D	31,075	1,141	0,333	-
	4500 TL ve altı ^A	17,256			
	4501-6000 TL ^B	18,129			
Psikolojik dayanıklılık ölçeği	8001 TL ve üstü ^D	17,814	0,889	0,447	-
	4500 TL ve altı ^A	125,569			
	4501-6000 TL ^B	127,916			
	8001 TL ve üstü ^D	131,909			

* $p<0,05$

Şekil 3. Psikolojik dayanıklılık ile umutsuzluk arasında oluşturulan yapısal eşitlik modeli

Korelasyon analizi kullanılarak öğrencilerin verdikleri cevaplara göre umutsuzluk ölçeği ve boyutları ile psikolojik dayanıklılık ölçeği ve boyutları arasındaki ilişki tespit edilmiştir ve sonuçları Çizelge 9'da gösterilmektedir. Umutsuzluk ile psikolojik dayanıklılık arasında ($r= -0,544$; $p=0,000$) negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Umutsuzluğun boyutları olan geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler ($r= -0,375$; $p=0,000$), motivasyon kaybı ($r= -0,352$; $p=0,000$), umut ($r= -0,632$; $p=0,000$) ile psikolojik dayanıklılık arasında da negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Psikolojik dayanıklılığın boyutları olan kişisel gúc, sosyal yeterlilik, aile uyumu, sosyal kaynaklar ve yapısal stil ile umutsuzluk ve boyutları (duygu ve beklentiler, motivasyon kaybı, umut) arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Psikolojik dayanıklılığın umutsuzluk düzeyi üzerindeki etkisi de araştırılmıştır ve bunun için model oluşturulmuştur (Şekil 3). Psikolojik dayanıklılığının umutsuzluk üzerindeki etkisini belirlemek için tasarlanan model incelendiğinde modelin uyum indeksi değerleri kabul edilebilir düzeydedir ($\chi^2/df = 3,527$, $GFI=0,960$, $CFI=0,973$, $IFI=0,974$ ve $RMSEA=0,083$). Elde edilen veriler doğrultusunda psikolojik dayanıklılık umutsuzluk düzeyini negatif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır ($\beta= -0,790$; $p=0,000$).

Çizelge 9. Değişkenler arası korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Geleceğe ilişkin duygu ve beklentiler (1)	1								
Motivasyon kaybı (2)	0,672**	1							
Umut (3)	0,558**	0,454**	1						
Umutsuzluk ölçeği (4)	0,855**	0,862**	0,802**	1					
Psikolojik dayanıklılık ölçeği (5)	-0,375**	-0,352**	-0,632**	-0,544**	1				
Kişisel güç (6)	-0,498**	-0,428**	-0,681**	-0,638**	0,860**	1			
Sosyal yeterlilik (7)	-0,217**	-0,180**	-0,390**	-0,314**	0,711**	0,573**	1		
Aile uyumu (8)	-0,229**	-0,251**	-0,485**	-0,390**	0,842**	0,619**	0,418**	1	
Sosyal kaynaklar (9)	-0,287**	-0,307**	-0,505**	-0,442**	0,889**	0,668**	0,496**	0,775**	1
Yapısal stil (10)	-0,297**	-0,252**	-0,525**	-0,429**	0,790**	0,643**	0,492**	0,571**	0,639**

4. Tartışma ve Sonuç

Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk ve dayanıklılık düzeyleri ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Ancak ormancılık bölümü öğrencilerine yönelik bu konu ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmamakta veya çok sınırlıdır. Bu çalışmada ormancılık bölümü öğrencilerinin umutsuzluk ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri, umutsuzluk ve dayanıklılık düzeylerinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği ve umutsuzluk ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki ve psikolojik dayanıklılığın umutsuzluğa etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ormancılık bölümü öğrencilerin toplam umutsuzluk düzeyi orta seviyede çıkmıştır. Ormancılık bölümü öğrencilerinin umutsuzluk düzeyinin çok yüksek çıkmamasının nedeni olarak son yıllarda mezun olduktan sonra atanma oranlarının yüksek olması olabilir. Aydın ve arkadaşları (2013) da umutsuzluğu akademik başarı durumu, işsizlik kaygısı, okunulan bölüm gibi faktörlerin etkilediğini saptamıştır. Farklı bölümlerde ve üniversitelerde okuyan öğrencilere yönelik yapılan benzer çalışmalarda da (Kılıç ve ark., 2014; Erdoğan ve Akın, 2016; Şanlı Kula ve Saraç, 2017; Zafer, 2019) öğrencilerin geleceğe dair çok umutsuz olmadığı tespit edilmiştir.

Erkek ve kadınların olumsuzluk düzeyleri ile ilgili istatistiksel açıdan bir farklılık bulunmamaktadır. İstatistiksel açıdan bir farklılık bulunmasa da erkeklerin umutsuzluk düzeyleri kadınlardan daha yüksek çıkmıştır. Toplumda erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklar erkekleri kaygı ve umutsuzluğa ittiği için erkeklerin umutsuzluk düzeyi daha yüksek çıkmış olabilir. Bu sonuçla benzerlik gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Aba ve Mete, 2018; Ergüt, 2020) Cinsiyete göre umutsuzluk düzeylerinin farklılık gösterdiği çeşitli araştırmalarda bulunmaktadır (Taslak ve Işıkay, 2015; Şanlı Kula ve Saraç, 2017; Açıkgöz, 2019).

Öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri okuduğu programa ve sınıfı göre de farklılık göstermemekte olup, okula yeni başlayan öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri eski öğrencilere göre daha yüksektir. Son yıllarda Orman Bakanlığı çok sayıda orman muhafaza memuru aldığı için yeni öğrencilerin eski öğrencilerinin daha önceden mezun olacağından dolayı boş olan

kadroları dolduracağından atanma şanslarının daha az olacağı düşüncesi olabilir. Okuduğu program açısından da avcılık ve yaban hayatını okuyan öğrencilerin daha umutsuz olduğu bulunmuştur. Her iki programda okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arasında fark olmamasının nedeni iki programda mezun olan öğrencilerinin iş alanlarının birbirine benzemesi ve orman muhafaza memuru olarak atanma şanslarının birbirine benzer olması olabilir. Aba ve Mete (2018) tarafından yapılan araştırma sonucu da bu çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Üst sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu araştırmalarda bulunmaktadır (İmamoğlu, 2017; Tetik ve Yurtsever, 2018; Çay ve Akpınar, 2022).

İstatistiksel açıdan anlamlı olmasa da 19-25 yaşa aralığında olan öğrencilerin diğer yaş aralığındaki öğrencilere kıyasla daha umutsuz olduğu bulunmuştur. 26 yaş ve üstündeki öğrenciler geleceğe ve hayata daha umutlu bakmaktadır. Akçöltekin (2016) tarafından yapılan biyoloji bölümünde öğrenin gören öğrencilere yönelik araştırmada da, yaş gruplarına göre öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ailelerin gelir düzeyi ile öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır. Genel olarak gelir düzeyi yüksek öğrencilerin daha umutlu, gelir düzeyi düşük olanlarının daha umutsuz olduğu tespit edilmiştir. Gülec Oyekcin ve ark. (2017) bireylerin kötüleşen ekonomik durumunun umutsuzluk seviyesini arttırdığını söylemiştir. Diğer bir çalışmada ise, en az umutsuz olan öğrencilerin en yüksek gelir sınıfına sahip öğrenciler olduğu bulunmuştur (Zafer, 2019). Çay ve Akpınar (2022) öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumu kötüleştiğçe umutsuzluk düzeylerinin yükseldiğini tespit etmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyi de umutsuzlukta olduğu gibi orta seviyede çıkmıştır. Psikolojik dayanıklılığın boyutları incelendiğinde öğrencilerin kendilerini destekleyen arkadaş ve aile üyelerine sahip olduğu, aileleri ile uyum içinde olduğu ve güçlü kişisel yapıya sahip olduğu söylenebilir. Üniversitede okuyan öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu yani bu çalışma bulguları ile örtüşen araştırmalar mevcuttur (Durmuş ve Okanlı, 2018).

Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri istatistiksel bakımından farklılık göstermektedir. Psikolojik dayanıklılık bakımından kız öğrencilerin ortalaması erkek öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır. Bu çalışma ile benzerlik gösteren literatürde başka araştırmalarda bulunmakta olup (İçel ve Özkan, 2018; Atan ve Ünver, 2019; Polatçı ve Tınaz, 2021), bazı araştırmalarda ise bu çalışmanın aksine erkek öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri daha yüksek çıkmıştır (Taşgım ve ark., 2017; Karademir ve Açıık, 2019; Liu et al., 2021). Bu çalışma ile tamamen zıt bulguya sahip yani cinsiyetin psikolojik dayanıklılık düzeyi üzerinde etkisinin olmadığı araştırmalarda bulunmaktadır (Aydın ve Egemberdiyeva, 2018; Wu et al., 2020).

İkinci sınıf ve üstü öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları üniversiteye yeni başlayan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Kaya ve Şarlı (2020) spor bilimlerinde öğrenim gören lisans öğrencilerine ilişkin yaptığı çalışmasında son sınıftaki öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları birinci sınıftakilere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ve bu çalışmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları okuduğu programa, yaşa ve ailesinin gelirine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. Her ne kadar anlamlı bir farklılık olmasa da, avcılık ve yaban hayatı programını okuyan, 26 yaşın üstünde olan ve ailesinin gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin dayanıklılıkları daha yüksek çıkmıştır. Psikolojik dayanıklılık düzeyinin okunulan bölüme ya da programa göre değişip değişmediğine yönelik Karademir ve Açıık'ın (2019) bulguları bu çalışma ile örtüşürken, Güven'in (2019) bulguları örtüşmemektedir. Wagnild (2009) yaşın psikolojik dayanıklılığı etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğunu söylemiştir. Diğer bir araştırmada yaşın psikolojik sağlamlığı anlamlı bir şekilde pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir (Aydın ve Egemberdiyeva, 2018). Güngörmüş ve ark. (2015) ve Kaya ve Şarlı (2020) gelir düzeyinin psikolojik dayanıklılığı pozitif yönde etkileyen faktörlerden biri olduğunu sonucuna varmıştır.

Önceki bulgularla bu çalışmanın bulgularının uyumlu olduğu görülmektedir (MacLeod et al., 2016; Akşit Aşık, 2018; Gülerce ve Maraj, 2021; Nieto et al., 2022; Öztürk ve Maçkallı, 2022). Umutsuzluğun rolü ile ilgili olarak, olumsuz gelecek odaklı düşünmenin dayanıklılık üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu bildirilmiştir (Gooding et al., 2012). Nalbant ve Voltan-Acar (2017) ilkökul öğrencilerinin iyimserlik ve psikolojik dayanıklılıklarının geliştirilmesi amacıyla bir program yapmış ve psikolojik dayanıklılığın geliştirilmesi programın çocukların umutsuzluk düzeylerine pozitif yönde etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çunmuş ve diğerleri (2021) de arkadaşları ve ailesi ile sorunları olan ve kendini yalnız hisseden öğrencilerin daha depresif ve umutsuz olduğunu belirtmiştir. 2021 yılında yapılan diğer bir çalışmada, psikolojik dayanıklılığın umutluluğu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur (Alnaçık ve ark., 2021).

Teşekkür

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ormancılık bölümünde okuyan öğrencilere anketin gerçekleştirilmesindeki katkılarından dolayı Doç. Dr. Hatice Ulusoy'a teşekkür ederiz

Kaynaklar

- Aba, G., Mete, M., 2018. Sağlık kurumları işletmeciliği programı öğrencilerinin umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16(3), 290-300.
- Açıkgöz, A., 2019. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu son sınıf öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ve ilişkili etmenler. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 5-12.
- Akçöltekin, A., 2016. Türkiye üniversitelerindeki biyoloji öğrencilerinin sosyo-demografik değişkenler bakımından umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 689-702.
- Akşit Aşık, N., 2018. Psikolojik dayanıklılık ve umutsuzluğun yaş doyumuna etkisi: otel çalışmaları üzerine bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 5(2), 33-41.
- Alnaçık, E., Of, M., Yaşar, J., Tülemmez, S., Mirzayev, M., Alfara, H., 2021. Pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve umutsuzluklarının kariyer geleceği algısı üzerindeki etkileri. *BMİJ*, 9(1), 248-266.
- Atan, T., Ünver, Ş., 2019. Spor bilimleri fakültesi ve ilahiyat fakültesi öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin karşılaştırılması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(14), 207-222.
- Aydın, M., Egemberdiyeva, A., 2018. Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 37-53.
- Aydın, M., Erdoğan, S., Yurdakul, M., Eker, A., 2013. Sağlık yüksekokulu ve sağlık meslek lisesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-5.
- Basım, H.N., Çetin, F., 2011. Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
- Beck, A.T., 1967. *Depression: Clinical, Experimental, and Theoretical Aspects*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- Beck, A.T., Wegssman, A., Lester, D., Trexler, L., 1974. The measurement of pessimism: The Hopelessness Scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(6), 861-865.
- Byrne, B., Campbell, T.L., 1999. Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: a look beneath the surface. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30(5), 555-574.
- Collazoni, A., Stratta, P., Pacitti, F., Rossi, A., Santarelli, V., Bustini, M., Talevi, D., Succi, V., Rossi, R., 2020. Resilience as a mediator between interpersonal risk factors and hopelessness in depression. *Front. Psychiatry*, 11:10.
- Connor, K.M., Davidson, J.R.T., 2003. Development of a new resilience scale: the Connor Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76-82.
- Curtis, W.J., Cicchetti, D., 2007. Emotion and resilience: a multilevel investigation of hemispheric electroencephalogram asymmetry and emotion regulation in maltreated and nonmaltreated children. *Development Psychopathology*, 19(3), 811-840.
- Çay, M., Akpınar, B., 2022. Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk

- düzelelerine yönelik bir araştırma. Toplum ve Sosyal Hizmet, 33(3), 707-734.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş., 2014. Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Çunkuş, N., Karaatlı Tikbaş, P., Adana, F., Arslantaş, H., 2021. Hemşirelik bölümü öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyi ile ilişkili faktörler. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 4(1), 6-14.
- Dorman, J.S., LaPorte, R.E., Stone, R.A., Trucco, M., 1990. Worldwide differences in the incidence of type I diabetes are associated with amino acid variation at position 57 of the HLA-DQ beta chain. Proceedings of the National Academy of Sciences, 87(19), 7370-7374.
- Durak, A., Palabıyıkoglu, R., 1994. Beck Umutsuzluk ölçeği geçerlilik çalışması. Kriz Dergisi, 2(2), 311-319.
- Durmuş, M., Okanlı, A., 2018. Üniversite öğrencilerinin problem çözme becerileri ile psikolojik dayanıklılık düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 2(4), 177-189.
- Erdoğan, E.G., Akın, B., 2016. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeyleri. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 32(1), 72-89.
- Ergüt, Ö., 2020. Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi ile iş deneyimi ve iş bulma beklentileri arasındaki ilişkinin sınıf düzeyinde incelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 38, 232-252.
- Fletcher, D., Sarkar, M., 2012. A grounded theory of psychological resilience in Olympic champions. Psychology of Sport and Exercise, 13, 669-678.
- Friborg, O., Barlaug, D., Martinussen, M., Rosenvinge, J. H., Hjemdal, O., 2005. Resilience in relation to personality and intelligence. International Journal of Methods in Psychiatric Research, 14(1), 29-42.
- Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J.H., Martinussen, M., 2003. A new rating scale for adult resilience: what are the central protective resources behind healthy adjustment?. International Journal of Methods in Psychiatric Research, 12(2), 65-76.
- Gooding, P.A., Hurst, A., Johnson, J., Tarrier, N., 2012. Psychological resilience in young and older adults. International Journal of Geriatric Psychiatry, 27, 262-270.
- Gulec Oyekcin, D., Sahin, E.M., Aldemir, E., 2017. Mental health, suicidality and hopelessness among university students in Turkey. Asian Journal of Psychiatry, 27(29), 185-9.
- Gülerce, H., Maraj, H.A., 2021. Resilience and hopelessness in Turkish society: exploring the role of spirituality in the COVID-19 pandemic. Journal of Economy Culture and Society, 63, 1-15.
- Güngörmüş, K., Okanlı, A., Kocabeyoglu, T., 2015. Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve etkileyen faktörler. Journal of Psychiatric Nursing, 6, 9-14.
- Güven, H.İ., 2019. Üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtma düzeyleri, stresle başa çıkma stratejilerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki rolü. Yüksek Lisans Tezi, Yakınöğü Üniversitesi, Lefkoşa.
- İçel, S., Özkan, B., 2018. Sağlık Yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(73), 240-251.
- İmamoğlu, G., 2017. Resim eğitimi ve temel eğitim öğrencilerinde umutsuzluk ve kişilik özelliklerinin incelenmesi. İdil, 6(37), 2489-2504.
- Karademir, T., Açak, M., 2019. Ünitersiteli sporcuların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(2), 803-816.
- Kaya, F.Ş., Şarlı, E., 2020. Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin problem çözme becerilerinin psikolojik dayanıklılık ve benlik saygısı ile ilişkisi. Avrasya Spor Bilimleri Araştırmaları, 5(1), 60-77.
- Kılıç, S., Tektaş, N., Pala, T., 2014. Devlet ve vakıf meslek yüksekokulu öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 18(2), 169-186.
- Kline, R.B., 2011. Principles and Practice of Structural Equation Modeling. The Guilford Press, New York.
- Liu, Y., Pan, H., Yang, R., Wang, X., Rao, J., Zhang, X., Pan, C., 2021. The relationship between test anxiety and emotion regulation: the mediating effect of psychological resilience. Annals of General Psychiatry, 20(40), 1-9.
- Luthar, S.S., Cicchetti, D., Becker, B., 2000. The construct of resilience: a critical evaluation and guidelines for future work. Child Dev., 71(3), 543-562.
- MacLeod, S., Musich, S., Hawkins, K., Alsgaard, K., Wicker, E.R., 2016. The impact of resilience among older adults. Geriatric Nursing, 37, 266-272.
- Marchetti, I., 2019. Hopelessness: a network analysis. Cognitive Therapy and Research, 43, 611-619.
- Nalbant, A., Voltan-Acar, N., 2017. İyimserlik ve psikolojik dayanıklılığın geliştirilmesi programının risk altında bulunan çocukların umutsuzluk düzeylerine etkisi. Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 4(1), 31-38.
- Nieto, M., Visier, M.E., Silvestre, I.N., Navarro, B., Serrano, J.P., Martínez-Vizcaıno, V., 2022. Relation between resilience and personality traits: The role of hopelessness and age. Scandinavian Journal of Psychology, 63(7), 1-7.
- Öztürk, Ö., Maçkalı, Z., 2022. Umutsuzluk ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkide problem odaklı baş etme stratejilerinin aracı rolü: umutsuzluk, psikolojik dayanıklılık ve stresle baş etme. Klinik Psikoloji Dergisi, 6(1), 94-107.
- Polatcı, S., Tınaz, Z.D., 2021. Kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisi. OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 17(36), 2890-2917.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., Müller, H., 2003. Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. Methods of Psychological Research, 8(2), 23-74.
- Snyder, C.R., Kahle Wroblecki, K., Parenteau, S.C., Berg, C.J., 2004. Hope and hopelessness, In: Leonard, J.H. (Eds), Handbook of Primary Care Psychology. Oxford University Press, New York, pp. 145-155.
- Şanlı Kula, K., Saraç, T., 2017. Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi: Ahi Evran üniversitesi örneği. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(1), 1-16.
- Taslak, S., Işııkay, Ç., 2015. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin eğitim algıları ile kaygı ve umutsuzluk düzeylerine yönelik

- bir araştırma: Sağlık Yüksekokulu rneği. SD Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 6(3), 108-115.
- Tařęın, ., Bozgeyikli, H., Boğazlıyan, E.E., 2017. Üniversite genęlerin işsizlik kaygıları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki. HAK-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 6(15), 551-567.
- Tetik, S., Yurtsever, H., 2018. n lisans ğrencilerinin umutsuzluk algılarının ęeřitli değişkenler açısından incelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 9(21), 39-56.
- Vella, S.L.C., Pai, N.B., 2019. A theoretical review of psychological resilience: defining resilience and resilience research over the decades. Archives of Medicine and Health Sciences, 7(2), 233-239.
- Wagnild, G., 2009. A review of the resilience scale. Journal of Nursing Measurement, 17(2), 105-113.
- Wu, Y., Yu, W., Wu, X., Wan, H., Wang, Y., Lu, G., 2020. Psychological resilience and positive coping styles among Chinese undergraduate students: a cross-sectional study. BMC Psychology, 8(79), 1-11.
- Zafer, C., 2019. Cinsiyet ve ekonomik gelir düzeyine göre Üniversite ğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin tespiti. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 307-324.